

Motion till riksdagen 2021/22:4699

av **Gudrun Brunegård m.fl. (KD)**

med anledning av skr. 2021/22:114 Strategisk exportkontroll 2021 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör se över möjligheten att stoppa export och följdleveranser av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden till Förenade Arabemiraten och Saudiarabien så länge dessa länder är inblandade i Jemenkonflikten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör initiera en översyn och överenskommelse om de svenska riktlinjerna för utförsel och annan utlandssamverkan i fråga om följdleveranser relaterat till demokratikriteriet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Kristdemokraterna menar att Sverige ska bedriva en värderingsbaserad utrikespolitik som syftar till att stärka fred, frihet och utveckling samt försoning och mänskliga rättigheter. Därför har vi sedan 2001 tagit ställning till att export av krigsmateriel ska begränsas till demokratiska stater och inte gå till länder där det förekommer systematiska kränkningar av mänskliga rättigheter. Vapenexport till auktoritära stater står i direkt motsats till Sveriges politik för global utveckling (PGU) och Sveriges genomförande av Agenda 2030 som riksdagen har beslutat om och som Sverige har åtagit sig att genomföra.

Efter påtryckningar från bl.a. Kristdemokraterna infördes det 2018 genom den s.k. KEX-överenskommelsen ett demokratikriterium för prövningen av svensk krigsmateriel-export. Kristdemokraterna hade velat se tuffare skrivningar, särskilt gällande demokrati-

kriteriet och följdleveranser. Vi menade att den positiva presumtionen i fråga om följdleveranser riskerade att undergräva demokratikriteriet. Vi kristdemokrater varnade för detta scenario när de nya kriterierna infördes. Det verkar dessvärre som om våra farhågor har besannats.

Det är allvarligt att regeringen ser mellan fingrarna när svenska företag exporterar vapen till stridande parter i inbördeskriget i Jemen.

För andra året i rad är Förenade Arabemiraten den största importören av svensk krigsmateriel (7,46 miljarder kronor, motsvarande 36 procent av det samlade exportvärdet). Exporten har ej har skett ”inom ramen för nya affärer”, som det uttrycks i skrivelsen, utan utgörs i sin helhet av följdleveranser av det luftburna radarsystemet Global Eye. Fredsforskningsinstitutet Sipri konstaterar att den här typen av system kan komma att användas för att upprätthålla den blockad av Jemen som hindrar förnödenheter från att nå civilbefolkningen. När det gäller Saudiarabien fortsätter följdleveranser av krigsmateriel som kan användas i strid dit.

Både Förenade Arabemiraten och Saudiarabien är inblandade i det fasansfulla inbördeskriget i Jemen, och likt övriga aktörer skyr de inga medel för att uppnå sina politiska mål. Konflikten har inte bara lett till vad som av FN kallas världens största humanitära katastrof, utan den har även stärkt al-Qaida och Islamiska staten.

Eftersom krigsmateriel har långa ledtider och de skärpta riktlinjerna inte har kunnat tillämpas retroaktivt har det varit svårt att utvärdera om dessa är tillräckligt långtgående. Det råder emellertid ingen tvekan om att Sveriges fortsatta vapenexport till diktaturer och offensivt krigförande länder som Förenade Arabemiraten och Saudiarabien står i direkt motsats till Sveriges åtaganden. Det riskerar också att urholka vår trovärdighet som en röst för demokrati, mänskliga rättigheter och fred i världen.

I oktober 2019 beslutade Inspektionen för strategiska produkter (ISP) att stoppa exportmateriel till Turkiet. Samtliga gällande utförseltillstånd rörande försäljning av krigsmateriel återkallades. Skälet för ISP:s beslut var att regeringen varit tydlig med att Turkiets militära operation i Syrien strider mot de folkrättsliga reglerna och FN-stadgan samt att Sverige inom EU verkar för att införa ett vapenembargo mot Turkiet. Någon export av krigsmateriel från Sverige till Turkiet har inte ägt rum sedan dess. Beslutet visar tydligt på att det finns en möjlighet att stoppa redan beslutade affärer om den politiska viljan finns.

Under 2021 tog 59 länder emot leveranser av krigsmateriel från Sverige. Värdet av krigsmaterielexporten uppgick under 2021 till knappt 20,1 miljarder kronor. Exportvärdet ökade därmed med ca 23 procent jämfört med föregående år (16,3 miljarder kronor). Det faktum att omfattningen av svensk krigsmaterielexport nära nog har fördubblats sedan 2018 (från 11,4 miljarder kronor) ger anledning till ett förnyat ställningstagande om huruvida gällande regler är tillräckligt tydliga för att Sverige ska kunna leva upp till ambitionen att stärka fred, frihet och utveckling samt försoning och mänskliga rättigheter. Kristdemokraterna kräver därför att regeringen kallar riksdagens partier till förhandlingar för att adressera den positiva presumtionen i fråga om följdleveranser och hur dessa förhåller sig till demokratikriteriet.

Regeringen kan också begära att ISP lämnar över ärenden om export till vissa länder för att själva fatta beslut. Här vilar ett tungt ansvar på regeringen. Att man försöker mäkla fred i Jemen och står för ett generöst humanitärt bistånd förändrar inte det faktum att svensk krigsmateriel kan komma att användas i ett krig som har pågått i sju år och som har skördat hundratusentals människoliv, varav många barn.

Med ena handen delar regeringen ut bistånd och mäklar fred. Med den andra säljer man vapen till de stridande parterna. Dubbelmoralen måste få ett slut. Vi kristdemokrater kräver ett stopp för vapenexporten till länder som Förenade Arabemiraten och Saudiarabien, så länge som det fasansfulla kriget i Jemen pågår. Detta behöver även omfatta följdleveranser av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.

Gudrun Brunegård (KD)

Andreas Carlson (KD)

Sofia Damm (KD)

Ingemar Kihlström (KD)

Mikael Oscarsson (KD)

Tuve Skånberg (KD)